

Sygn. akt IX Ca 24/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Beata Grzybek SO Mirosław Wieczorkiewicz
Protokolant:	prac. sądowy Izabela Ważyńska

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2018 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa H. B. i J. B.

przeciwko D. B.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji powodów od wyroku Sądu Rejonowego w Lidzbarku Warmińskim z dnia 25 października 2017 r.,
sygn. akt I C 376/16,

I. oddala apelację;

II. zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Beata Grzybek Bożena Charukiewicz Mirosław Wieczorkiewicz

Sygn. akt IX Ca 24/18

UZASADNIENIE

Powodowie H. B. i J. B. wnieśli o zobowiązanie pozwanej D. B. do złożenia oświadczenia woli o następującej treści:
„Ja D. B., córka K. i M., przenoszę nieodpłatnie prawo własności:

- gospodarstwa rolnego z zabudowaniem, stanowiącego działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...),
położonego w L., gmina L., dla którego Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą nr (...),

- działki niezabudowanej oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), położonej w L., gmina L., dla której Sąd Rejonowy
w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

- gospodarstwa rolnego z zabudowaniem, stanowiącego działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), położonego w L., gmina L., dla którego Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) na rzecz małżonków H. B. oraz J. B.”.

W uzasadnieniu powodowie powołali się na rażącą niewdzięczność pozwanej (obdarowanej) poprzez nieinteresowanie się powodami, brakiem pomocy w gospodarstwie rolnym, poniżanie i wyzywanie powodów. Powodowie powołali się na oświadczenie o odwołaniu darowizny względem pozwanej oraz ich syna M. B. (1).

Pozwana D. B. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów solidarnie na jej rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu zaprzeczyła, aby dopuściła się rażącej niewdzięczności względem powodów. Podniosła, iż nigdy nie wyzywała powodów, ani też ich nie poniżała oraz nie groziła im wyrzuceniem z domu- wręcz przeciwnie powodowie mają zapewniony dostęp do całego domu i wszystkich pomieszczeń gospodarczych, nawet do tych części, których wyłączną właścicielką była ona wraz z mężem. Powodowie zawsze mogli liczyć na jej pomoc, odwiedzała ich, opiekowała się nimi, woziła ich po lekarzach. Pozwana dodała także, iż nie załączono do pozwu oświadczeń o odwołaniu darowizny, zatem nie można zweryfikować czy zachowany został termin roczny na odwołanie darowizny, o którym mowa w art. 899 § 3 k.c. Pozwana D. B. wskazała, że przedmiotem darowizny z dnia 19.01.2005 r. był jedynie udział $\frac{3}{4}$ w opisanych w pozwie nieruchomościach a nie całej nieruchomości.

Wyrokiem z dnia 25 października 2017 r. Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim oddalił powództwo. Zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 4.817 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 19 stycznia 2005 roku w Kancelarii Notarialnej w D. przed notariuszem I. K. powodowie H. B. i J. B. zawarli umowę darowizny i ustanowienia służebności, na mocy której darowali pozwanej D. B. i jej małżonkowi M. B. (1) do ich majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską:

- nieruchomość rolną położoną w L. oznaczoną numerem (...) dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...),
- udział 75% części w prawie własności nieruchomości rolnej zabudowanej położonej w L. oznaczonej numerem (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...),
- udział $\frac{3}{4}$ części w prawie własności nieruchomości rolnej zabudowanej położonej w L. oznaczonej numerem (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...).

Pozwana i jej mąż M. B. (1) darowiznę przyjęli i jednocześnie na rzecz powodów została ustanowiona służebność osobista polegająca na prawie dożywotniego i nieodpłatnego zamieszkiwania w całym domu mieszkalnym położonym na działce (...).

Po dokonaniu darowizny na rzecz syna i synowej powodowie nadal opiekowali się gospodarstwem rolnym oraz wykonywali w nim prace. Początkowo powodowie dogadali się z synem M. B. (1), że będą prowadzić gospodarstwo rolne za co otrzymają pieniądze od syna i synowej w kwocie 100 euro, jednakże po pewnym czasie przestali płacić powodom. Syn powodów M. B. (1) pracował zagranicą w Holandii i Belgii. W czasie nieobecności męża pozwana przyjeżdżała do powodów na gospodarstwo. Gdy była taka potrzeba pozwana zajmowała się sprawami związanymi z opieką lekarza weterynarza do zwierząt, zakupem paliwa do sprzętów rolniczych. Wszelkie rachunki związane z utrzymaniem nieruchomości opłacała pozwana. Ponadto pozwana utrzymywała kontakt z teściami, na ich prośbę woziła ich na zakupy lub robiła dla nich zakupy oraz gdy była taka potrzeba woziła ich do lekarza. Gdy powódka zachorowała pozwana odwiedziła ją w szpitalu. Z uwagi na długi mąż pozwana i M. B. (1) w dniu 16 lipca 2007 r. przed notariuszem I. K. w Kancelarii w D. zawarli umowę majątkową małżeńską o wyłączenie wspólności ustawowej i podział majątku. Na mocy tej umowy pozwana została właścicielką opisanych powyżej nieruchomości położonych w L.. Pozwana pracowała na dwie zmiany oraz zajmowała się wychowaniem dzieci. Nie zawsze była w stanie pomóc i przyjechać do powodów.

Relacje pomiędzy powodami a synową układały się dobrze. Zarówno pozwana pomagała powodom, jak i powodowie jej przy wychowywaniu dwójki dzieci. Relacje pomiędzy stronami zaczęły się psuć, gdy w małżeństwie D. i M. B. (1) zaczęło być źle.

M. B. (1) w dniu 15 kwietnia 2016 r. złożył do Sądu Okręgowego w Olsztynie pozew o rozwód z winy pozwanej. W uzasadnieniu pozwu M. B. (1) wskazał między innymi, że pozwana go zdradziła i postępowała wobec niego niełojalnie. W toku prowadzonej sprawy rozwodowej nie padały zarzuty wobec pozwanej o złym traktowaniu teściów. Wyrokiem z dnia 29 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie VI RC 534/16 rozwiązał przez rozwód związek małżeński D. B. i M. B. (1) z winy obu stron. W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, iż pozwana wspierała rodziców M. B. (1).

Powodowie w dniu 29 kwietnia 2016 r. złożyli oświadczenie o odwołaniu darowizny wobec pozwanej z dnia 19 stycznia 2005 r. z uwagi na rażącą niewdzięczność obdarowanej, polegającą na ubliżaniu im, naruszaniu ich godności osobistej, grożeniem wygnania ich z domu, braku pomocy w pracach w gospodarstwie. Oświadczenie zostało wysłane do pozwanej 2 czerwca 2016 r., a pozwana odebrała je 3 czerwca 2016 r.

Oświadczenie o tożsamej treści powodowie sporządzili względem ich syna M. B. (1). Syn nigdy nie ubliżał powodom, nie naruszał ich godności osobistej, nie groził wygnaniem z domu. Pomagał im w gospodarstwie rolnym.

Obecnie relacje pomiędzy powodami a pozwaną oraz byłym mężem i dziećmi nie układają się dobrze. Syn pozwanej M. B. (2) wniósł przeciwko pozwanej pozew o alimenty. Pozwana z uwagi na złe relacje z powodami nie przyjeżdża już tak często na gospodarstwo rolne.

W ocenie Sądu Rejonowego powodowie nie wykazali rocznego terminu na złożenie oświadczenia o odwołaniu darowizny. Nie przedstawili żadnego konkretnego zdarzenia, które można by umiejscowić w czasie na tyle dokładnie, żeby sytuować je na okres od 29 kwietnia 2015 roku., a zatem rok od złożenia oświadczenia o odwołaniu darowizny. Sąd Rejonowy ocenił również, że nie zaistniały przesłanki odwołania darowizny na skutek rażącej niewdzięczności. Podawana przez powodów przyczyna odwołania darowizny, tj. ubliżanie powodom przez pozwaną, naruszanie ich godności oraz grożenie nie zostały udowodnione. Jednocześnie dowód z przesłuchania powodów wskazuje, że prawdziwą przyczyną odwołania darowizny było, to że dokonując darowizny powodowie nie zabezpieczyli sobie dostępu do drogi, co nie może stanowić istotnej przyczyny odwołania darowizny.

Powyższy wyrok zaskarżyli apelacją powodowie zarzucając wyrokowi naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. poprzez dowolną ocenę zebranego materiału dowodowego, co polegało na uznaniu zeznań powodów za niewiarygodne w sytuacji, gdy znajdują one potwierdzenie w zeznaniach świadków M. B. (1), M. B. (3) i A. Z. oraz przyznaniu waloru wiarygodności zeznaniom pozwanej, w sytuacji gdy nie znajdują one potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym. Wskutek wskazanych naruszeń doszło do błędnego ustalenia stanu faktycznego w zakresie braku rażącej niewdzięczności pozwanej względem powodów.

Wskazując na powyższe zarzuty powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o oddalenie apelacji wskazując w uzasadnieniu na trafność orzeczenia Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że Sąd I instancji prawidłowo i dokładnie przeprowadził postępowanie dowodowe oraz orzekł na podstawie wszystkich zaofiarowanych przez strony dowodów, dokonując trafnej ich oceny.

Ocena wiarygodności i mocy dowodów została przeprowadzona w granicach przysługującej Sądowi I instancji z mocy art. 233 § 1 k.p.c. swobody osądu.

Ustalenia faktyczne w sprawie poczynione zostały na podstawie wszechstronnej analizy dowodów, których ocena nie wykazała błędów natury faktycznej, czy logicznej, znajdując swoje odzwierciedlenie w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Sąd Rejonowy wskazał, jakie fakty uznał za udowodnione, na czym oparł poszczególne ustalenia. Sąd I instancji wskazał również wnioski, jakie wyprowadził z dokonanych ustaleń, opierając na nich swoje merytoryczne rozstrzygnięcie, co zostało zawarte w logicznych wywodach uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia.

Ustalenia faktyczne i ich ocenę Sąd Okręgowy przyjął za własne, zwracając uwagę, że nie ma wobec tego potrzeby procesowej przeprowadzania na nowo w uzasadnieniu tego orzeczenia oceny każdego ze zgromadzonych dowodów, a wystarczy odnieść się do tych ustaleń i ocen, które zostały zakwestionowane w apelacji (por. wyroki Sądu Najwyższego z 10 października 1998r., III CKN 650/98, z 4 kwietnia 2003r., III CKN 1217/00, z 27 listopada 2003r., II UK 156/03, z 27 kwietnia 2010r., II PK 312/09 oraz z 9 lutego 2012r., III CSK 179/11).

Należy także podkreślić, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego (uchwała Sądu Najwyższego 31 stycznia 2008r., III CZP 49/07), dlatego powoływanie się w zarzutach na naruszenie prawa procesowego, ma skutek procesowy tylko do wymienionych w odwołaniu konkretnych zarzutów naruszenia procedury, z wyjątkiem powodujących nieważność postępowania.

Za niezasadny należało uznać zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, w oparciu o wszechstronną analizę materiału dowodowego, nienaruszającą przepisu art. 233 § 1 k.p.c. Kwestionowanie dokonanej przez sąd oceny dowodów nie może polegać jedynie na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń stanu faktycznego, dokonanych na podstawie własnej, korzystnej dla skarżącego oceny materiału dowodowego (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2002 r. sygn. II CKN 572/99). Stwierdzić także należy, iż jeżeli z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (wyrok Sądu Najwyższego z 27 września 2002 r. sygn. II CKN 817/00).

Apelacja powodów tak wymaganych zarzutów nie przedstawia i nie wykazuje, aby ocena dowodów oraz oparte na niej wnioski były dotknięte powyższymi uchybieniami. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zakwestionowania dokonanej przez Sąd pierwszej instancji oceny dowodów.

Prawidłowo przyjął Sąd Rejonowy, iż powodowie nie wykazali przesłanek odwołania darowizny. Stosownie do art. 898 § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

Podkreślić należy, iż odwołanie darowizny stanowi wyjątek od zasady trwałości umów zobowiązaniowych i nie powinien być interpretowany rozszerzająco (zob. wyr. SN z 22.4.1997 r., III CKN 43/96.,; wyr. SN z 5.10.2000 r., II CKN 280/00). W związku z tym podstawy odwołania darowizny, jak podaje orzecznictwo muszą nosić cechę zachowań wysoce nieprzyzwoitych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 5 kwietnia 2013 r., I ACa 52/13). Wskazywane przez powodów podstawy odwołania darowizny takie jak ubliżanie powodom, naruszenia ich godności czy grożenie nie zostały potwierdzone zebrany w sprawie materiałem dowodowym ocenianym zgodnie z kryteriami określonymi w art. 233 § 1 k.p.c.

Jednocześnie powodowie wskazywali na rzeczywiste podstawy odwołania darowizny, tj. zawiedzione oczekiwania powodów co do pracy pozwanej w gospodarstwie rolnym. Nie mogą one same przez się, jako nie spełniające

wspomnianych wymagań art. 898 § 1 k.c., uzasadniać odwołania darowizny na podstawie tego przepisu. Obdarowana po nabyciu własności podarowanej rzeczy może nią w zasadzie swobodnie dysponować (art. 140 k.c.) bez obawy, że jej zachowanie w stosunku do rzeczy zostanie zakwalifikowane jako akt rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 § 1 k.c.

Sąd Okręgowy podziela w niniejszej sprawie pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 2 grudnia 2005r. (II CK 265/05), że zawiedzione oczekiwania darczyńcy co do należytego zajmowania się przez obdarowanego przedmiotem darowizny nie mogą uzasadniać odwołania darowizny na podstawie art. 898 § 1 k.c. Podkreślić należy, że nieudzielenie przez obdarowanego pomocy darczyńcy w pracach rolnych nie stanowi rażącej niewdzięczności. Obdarowany nie ma obowiązku świadczenia pracy na rzecz darczyńcy (wyrok Sądu Najwyższego z 23 marca 2000r., II CKN 810/98).

Z zeznań świadków, ale i stron niniejszej sprawy wynika, że pozwana w miarę możliwości pomagała powodom zarówno w pracach na gospodarstwie, jak i udzielała pomocy w dostaniu się do lekarza, zrobieniu zakupów. Zawiedzione oczekiwania powodów co do pracy pozwanej na gospodarstwie w większym zakresie nie mogą być uznane za wyraz rażącej niewdzięczności pozwanej. Pozwana nigdy nie mieszkała na przedmiotowym gospodarstwie rolnym, mieszkała w innej miejscowości, pracowała zawodowo, jej postępowanie wobec pozwanych było takie samo zarówno przed, jak i po dokonaniu darowizny. Powodowie zatem dokonując na rzecz pozwanej aktu darowizny akceptowali takie właśnie zachowanie pozwanej, które obecnie oceniają jako rażącą niewdzięczność. Zarzuty używania wobec powodów słów obraźliwych, groźenia wyrzuceniem ich z domu nie znalazły potwierdzenia w zebranych w sprawie materiale dowodowym. Powodowie zresztą mają pełną świadomość, że dopóki istnieje ustanowiona na ich rzecz służebność osobista mają prawo korzystać z przedmiotu tej służebności.

W konsekwencji Sąd Rejonowy prawidłowo przyjął, iż nie zostały spełnione przesłanki odwołania darowizny uczynionej wobec pozwanej, a tym samym brak było podstaw do zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na powodów prawa własności przedmiotu darowizny.

Oczywiście bezzasadny jest zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 328 § 2 k.p.c. W judykaturze przeważa pogląd, w myśl którego strona może powołać się na zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia i zarzut taki można ocenić jako zasadny, gdy z powodu braku w uzasadnieniu elementów wskazanych w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżony wyrok nie poddaje się kontroli instancyjnej (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98, oraz z dnia 26 lipca 2007 r., V CSK 115/07).

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie wymagane przez ustawodawcę elementy, w szczególności wskazana została podstawa prawna rozstrzygnięcia. W oparciu o jego treść Sąd Okręgowy mógł przeprowadzić kontrolę orzeczenia. Ponadto zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., mógłby być skuteczny tylko wtedy, gdyby skarżący wykazał, że wadliwości uzasadnienia miały wpływ na wynik sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 1997 r., I PKN 97/97). Takiego rodzaju twierdzenia nie znalazły się w uzasadnieniu rozpoznawanej apelacji.

Mając zatem na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w wyroku.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzeczono na postawie art. 98 § 1 w zw. z art. 99 i art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 i § 10 ust 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.). Powodowie są stroną przegrywającą sprawę w postępowaniu apelacyjnym i dlatego powinni ponieść koszty procesu, które stanowiła opłata za czynności radcy prawnego przed Sądem II instancji w wysokości 1.800 zł.

Beata Grzybek Bożena Charukiewicz Mirosław Wieczorkiewicz